

Innspill til Lesekommisjonen fra skolebibliotekarutdanningen ved Universitetet i Agder

Innspillet handler om skolebibliotekets potensielle rolle i leseopplæringen på skolen. Skolebiblioteket er både skole og bibliotek. Det kan fungere som en arena for frivillig lesing, og det kan kobles til det pedagogiske arbeidet på skolen og støtte og styrke leseopplæringen. Skolebiblioteket er en uutnyttet ressurs mange steder. Det er store forskjeller i tilbudet elevene får. En systematisk satsing på skolebibliotek kan være et viktig tiltak for å styrke leseferdighetene og lesemotivasjon til elevene i skolen.

Dersom skolebiblioteket skal være et levende rom i skolen, trenger det bemanning. *Spørsmål til Skole-Norge 2026* viser at én av tre grunnskoler har bibliotek uten bemanning (Johansen, 2026). 70 prosent av skolebibliotekarene har mindre enn fem timer i uka avsatt til biblioteket. Skolebibliotekaren kan være en viktig samarbeidspartner for læreren i arbeidet med å motivere til lesing. Elevene trenger hjelp og veiledning for å kunne finne ut hva de vil lese. Det er få elever som klarer å finne fram til hva de skal lese på egenhånd. Skolebibliotekaren kan legge gode rammer for tiden elevene er på biblioteket ved å drive litteraturformidling, veilede elevene, arbeide med samlingsutvikling og samarbeide med lærerne. Den svenske bibliotekforskeren Cecilia Gärdén har i kunnskapsoppsummeringen *Skolbibliotekets roll för elevernas lärande* (2017) gått gjennom internasjonale studier og sett på sammenhengen mellom bruk av skolebibliotek og elevenes læring. Der peker hun på tre forutsetninger som går igjen for at skolebiblioteket skal påvirke elevens læring. Det er bemanning, bredde i boksamlingen og robust samarbeid mellom lærere og skolebibliotekarere (Gärdén, 2017, s. 16). Det finnes ikke norsk forskning på effekten av skolebibliotek, men det finnes internasjonal forskning som viser sammenheng mellom bruk av skolebibliotek og elevenes læring (se Gärdén, 2017). I *Spørsmål til Skole-Norge 2026* blir sammenhengen mellom bemanning og i hvilken grad skoleledere oppgir at skolebiblioteket har en pedagogisk funksjon på skolen, undersøkt. Rapporten viser at det er en sammenheng mellom bemanning og funksjonen skolebiblioteket har. I rapporten står det: «Både flere timer med bemanning, utdannet bibliotekar og planer for bruk i opplæringen legger med andre ord til rette for at biblioteket fyller de ulike funksjonene det er tiltenkt å ha, blant annet gjennom opplæringsforskriften» (s. 104). Et bemannet skolebibliotek kan bidra til å heve kvaliteten på den tiden elevene er på biblioteket (Fredwall, Moseid og Slettan, 2025). Bibliotekaren kan lage gode rammer slik at elevene kan få hjelp til å bli lesere. Samtidig kan ikke skolebibliotekaren gjøre dette alene. Skolebiblioteket må være et felles prosjekt for hele skolen.

Lærere og skolebibliotekar må samarbeide, og rektor har et overordnet ansvar for at skolebiblioteket benyttes som en læringsarena og at det settes av nok ressurser til dette.

Da *Læreplanverket for kunnskapsløftet* kom i 2006, forsvant formuleringene om skolebibliotekets funksjon ut av generell del av læreplanen. Når læreplanen skal revideres, bør det komme inn en formulering om bruk av skolebibliotek igjen. I dagens læreplan er bibliotek kun nevnt i kompetansemål for norskfaget. Skolebibliotekets pedagogiske funksjon bør igjen løftes inn i læreplanverket og korrespondere med formuleringen i Opplæringsforskriften.

Konkrete innspill:

- Lesekommisjonen bør anbefale at skolebibliotekene skal være bemannet. Dette bør lovfestes.
- Det bør utvikles veiledere for bruk av skolebibliotek med en tydelig anbefaling om at skolebiblioteket bør være bemannet med skolebibliotekar/biblioteklærer med både pedagogisk og bibliotekfaglig kompetanse.
- Det bør satses mer på kompetanseheving av skolebibliotekarere.
- Bruk av skolebibliotek bør inn i overordnet del av læreplanverket. Rektor må få et særskilt ansvar for at skolebiblioteket brukes som en pedagogisk arena.
- Så lenge kravene til skolebiblioteket er svakt forankret i Opplæringsloven, bør tilskuddsordningen for skolebibliotek beholdes.

Litteratur

Gärdén, C. (2017). *Skolbibliotekets roll för elevernas lärande. En forsknings- och kunskapsöversikt år 2010-2015*. Kungliga biblioteket

Fredwall, I.E., Moseid, E.A. & Slettan, S. (2025). Skulebiblioteket – satellitt eller sentrum i leseulturen. Om haldningar til og bruk av skulebibliotek i tre skular. <https://doi.org/10.23865/cdf.275>

Johansen, L.M. (Red.). (2026). *Spørsmål til Skole-Norge 2026*. Ideas2evidence